

Försättsblad Trygga Tillsammans

Åsbro Frikyrkoförsamling antar dokumentet Trygga Tillsammans med följande tillägg:

Vid rekrytering av ledare (anställd eller volontär) behöver vi:

- Referenser
- Att den nye ledaren läser och godkänner riktlinjerna Trygga Tillsammans
- Utdrag ur polisens belastningsregister

Pastorala ledningsgruppen tar ansvar för att detta tillämpas.

Trygga tillsammans

*Riktlinjer för Equmeniakyrkans och Equmenias
gemensamma arbete mot sexuella övergrepp*

Equmeniakyrkan

equmenia

Inledning

Equmeniakyrkans vision är att vara en kyrka för hela livet där mötet med Jesus Kristus förändrar – mig, dig och världen. Equmenia vill vara en rörelse där barn och unga växer, i gemenskap med varandra och Jesus.

För att vara trovärdiga dessa visioner måste vi, på ett professionellt och förtroendeingivande sätt, hantera också det som många har svårt att föreställa sig. Dessa riktlinjer är ett sätt att närma sig frågan angående sexuella övergrepp i våra verksamheter. Församlingarnas och föreningarnas verksamheter bedrivs av Equmeniakyrkan och Equmenia, både gemensamt och sida vid sida. Handlingsplanen har därför tagits fram gemensamt och målet är att all verksamhet ska vara fri från övergrepp och kränkande behandling.

Riktlinjerna utgår bland annat från det arbete som har gjorts inom Sveriges Kristna Råd och som resulterat i skriften *Ekumeniska riktlinjer vid sexuella övergrepp i kyrkliga miljöer*¹. Sexuella övergrepp definieras där som 'varje slag av ovälkommet sexuellt uppträdande i ord eller handling'². En definition som vi därmed ställer oss bakom.

De ekumeniska riktlinjerna tar sikte på:

- övergrepp som sker i kyrkliga miljöer, inte i samhället i övrigt
- övergrepp mot såväl barn och ungdomar som vuxna
- övergrepp från såväl anställda som förtroendevalda och frivilligarbetare inom kyrkorna.

Dessa riktlinjer är Equmeniakyrkans och Equmenias sätt att markera att vi inte accepterar sexuella övergrepp, att vi vill medvetandegöra oss själva och varandra om de risker som finns, att vi vill utbilda och informera samt att vi gör allt vi kan för att undvika att sexuella övergrepp sker i våra sammanhang³. Riktlinjerna ska visa hur Equmeniakyrkan och Equmenia vill driva ett aktivt arbete mot övergrepp och för trygga miljöer.

Förebyggande arbete

Det viktigaste arbetet för verksamhet både nationellt, regionalt och lokalt, är att förebygga att övergrepp sker. Verksamheten bör på varje nivå organiseras så att riskerna minskar. Varje enskild persons och ledares agerande och ställningstagande är också nödvändiga för att arbetet ska lyckas.

Enkla åtgärder för att förebygga

Det går att lägga upp arbetet så att riskerna för övergrepp minskar. Detta görs i första hand för att skydda människor som skulle kunna bli utsatta, men också för att skydda anställda, frivilliga och förtroendevalda.

¹ *Ekumeniska riktlinjer vid sexuella övergrepp i kyrkliga miljöer*, Sveriges Kristna Råd, 2003

² Se en mer utförlig text angående definitionen i *Ekumeniska riktlinjer...* sid 12 och framåt

³ *Ibid*, sid 9

Att organisera verksamhet⁴:

- Använd ljusa och överblickbara lokaler.
- Försök att alltid ha minst två vuxna ledare med i grupper, särskilt om inga andra verksamheter pågår i byggnaden.
- Undvik, så långt det är möjligt, att en ledare eller annan vuxen är ensam med ett barn på platser där ingen annan kan se dem.
- Vid enskilda samtal, bör alltid ytterligare någon vuxen informeras om att samtalet äger rum. Det bör alltid finnas fler vuxna i byggnaden och den du samtalar med ska veta om detta.
- Ledare bör inte bjuda hem barn och ungdomar vid sidan om verksamheten, om inte fler vuxna finns med. Gör allt i öppenhet. Informera föräldrar och samtala i ledargruppen eller med andra vuxna.
- Var alltid flera vuxna ledare vid utflykter, läger och liknande.
- När barn och ungdomar ska skjutas, bör man alltid ha fler än en passagerare i varje bil. Ha en gemensam uppsamlingsplats där barnen ska lämnas och hämtas vid utfärder och liknande.

Att tillsätta tjänster och uppdrag

En viktig del i det förebyggande arbetet är att vara noggrann vid tillsättning av tjänster samt när ideella tillfrågas om uppdrag som ledare eller förtroendevalda. Det är numera möjligt för föreningar och församlingar att begära utdrag ur polisens belastningsregister när ideella ledare anlitas eller när pastorer, diakoner och ungdomsledare anställs. Equmeniakyrkan och Equmenia har gemensamma riktlinjer för om och hur sådana utdrag bör användas i församlingar och föreningar, se hemsidan www.equmeniakyrkan.se/forsamlingservice-2/ (under rubriken Personal).

Viktigast vid tillsättning av tjänster och uppdrag är att intervjua den som ska få uppdraget och att begära in och kontrollera referenser.

Du som är anställd, ledare eller har andra förtroendeuppdrag i församlingen/föreningen bör tänka på att⁵

- Behandla alla du möter med respekt och värdighet.
- Undvika förlöjligande eller kränkande kommentarer om eller till människor.
- Också undvika favorisering, överdriven närhet och ”positiva” kommentarer om utseende eller liknande, som går över gränserna för den personliga integriteten.⁶
- Vid enskilda samtal – informera någon om att samtalet kommer att äga rum.
- Vara uppmärksam på hur du själv agerar och vara medveten om att saker du gör eller säger, också om de sker med de bästa avsikter, kan missförstås.
- Var inte rädd för att be om råd eller handledning när du behöver det.

⁴ Ekumeniska riktlinjer... sid 16

⁵ Ekumeniska riktlinjer... sid 15

⁶ Dessa gränser sätter olika människor på olika sätt, kanske också olika i olika situationer – det är alltid den enskilda människans och omgivningens sätt att sätta dessa gränser som måste respekteras.

Om något händer

Som allmänna utgångspunkter ansluter Equmeniakyrkan och Equmenia till det som de *Ekumeniska riktlinjerna...* föreskriver:

- Den utsatta människan är kyrkans viktigaste ansvar.
- Stöd till den utsatte ska handhas av en person, som inte har kontakt med den som anklagas för övergreppet.
- Om anklagelser om sexuella övergrepp riktar sig mot en anställd är det viktigt att behandla frågan som ett personalärende och inte som ett själavårdsärende⁷.

Vi anser dessutom att den ledare som anklagas för övergrepp omedelbart ska ta ut ur verksamheten. Detta gäller oavsett var händelsen ska ha ägt rum. På detta sätt skyddas både den som anklagas och den/de som misstänks ha blivit utsatta för övergrepp.

Om någon berättar att den utsatts för övergrepp⁸:

Om någon börjar berätta för dig, att den utsatts för övergrepp är den första frågan du bör ställa dig om det är du som ska ta emot denna berättelse. Om det inte är det är det viktigt att stötta den som vill berätta och hjälpa hen att få kontakt med rätt person.

Om Du är den som får och ska ta emot berättelsen finns några råd:

- ✓ Lyssna aktivt och uppmärksamt.
- ✓ Lägg formuleringar på minnet.
- ✓ Ifrågasätt inte berättelsen.
- ✓ Ställ inte ledande frågor. Ge heller inte förhastade svar.
- ✓ Använd aldrig konfrontation mellan utsatt och anklagad/förövare som metod för att reda ut vad som hänt!
- ✓ Ge erbjudande om fortsatt stöd och kontakt. Ge fortlöpande information om hur ärendet utvecklas.
- ✓ Också den utsattes familj och närmaste omgivning kan behöva stöd.

Om den utsatte eller den som anklagar är ett barn:

- ✓ Klargör att du kommer att vidarebefordra det hen berättar till personer som kan hjälpa till – i ett första steg resurser nationellt och ansvariga lokalt, i nästa steg sociala myndigheter. Ge alltså inga löften om tystnad!
- ✓ Så snart som möjligt efter samtalet: Gör minnesanteckningar; datum, tid och samtalets huvudsakliga innehåll, hur du agerat och vad ni kom överens om angående hur ni skall gå vidare. Använd enbart initialer när du skriver om vad olika personer gjort. Signera. Spara anteckningarna på ett säkert ställe.

Om den utsatte eller den som anklagar är en vuxen:

- ✓ Om det som skett så föranleder – stöd den utsatte när det gäller att göra polisanmälan.

⁷ *Ekumeniska riktlinjer...* sid 18

⁸ *Ekumeniska riktlinjer...* sid 19

Om anmälan ska göras

En vuxen människa avgör själv om hen vill anmäla det som hänt.

När det gäller barn står det i Socialtjänstlagen att alla som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa *bör* anmäla det till socialnämnden. Anställda på vissa myndigheter och i vissa verksamheter är enligt samma lag *skyldiga* att genast anmäla om de i sitt arbete misstänker att ett barn far illa.

Som anställd i församling har du inte anmälningsskyldighet. Vi anser dock att den som i kyrkans/föreningens verksamhet misstänker eller på något sätt får kännedom om att ett barn far illa, *ska* anmäla detta till socialnämnden.

En orosanmälan görs till socialtjänsten i den kommun där barnet bor. Det finns inga särskilda krav på hur en anmälan ska utformas. Läs gärna mer på Socialstyrelsens hemsida:

<http://www.socialstyrelsen.se/barnochfamilj/barnochungaisocialtjansten/anmalanarbarnfarilla>

Om det misstänkta övergreppet har skett inom församlingens/föreningens verksamhet ska kontakt med den regionala kyrkoledaren omedelbart tas. Detta gäller oavsett ålder på den som misstänks ha blivit utsatt.

På regional och nationell nivå finns beredskap att hantera krissituationer, allt från presskontakter till möte med ledare och föräldrar.

Upplevelse av kränkning

Det är i vissa fall svårt att veta om det man blivit utsatt för är okej eller inte. Ett mejl med bilder kan någon uppleva som en djup kränkning medan någon annan skakar det av sig. Det kan vara kramen, som är lite väl lång, men svår att veta om den ges av en som bara vill ens väl eller om den handlar om något mer. Om man upplever sig utsatt är det viktigt att man inte bär upplevelsen inom sig utan man bör prata om den med någon vuxen som man har förtroende för.

Om kränkningen har koppling till ens roll som ledare *ska* någon annan i ledande ställning i församlingen eller föreningen informeras, även om man själv inte tar illa vid sig. Detta för att kunna se om flera har utsatts för samma sak eller om det finns andra skäl att göra något gemensamt. Den som får del av sådan information har ett ansvar att bedöma vad och till vem mer inom Equmeniakyrkan och Equmenia som informationen ska föras vidare. Det är viktigt att saker inte tystas ned utan förs vidare till rätt instans. Om ett ärende kommer att polisanmälas ska regional kyrkoledare informeras.

Stöd

Equmeniakyrkan har vissa resurser till stöd för den som blivit utsatt för övergrepp inom vår verksamhet och för ledare som får vara med om att dela utsattas berättelser. För att få del av detta stöd ska kontakt med regional kyrkoledare eller Equmenia generalsekreterare tas.

Mål för arbetet 2015 – 2016

Equmeniakyrkan och Equmenia har följande mål för arbetet med "Trygga tillsammans" 2015 - 2016:

- **Bearbetning och reflektion**

En viktig del i det förebyggande arbetet är bearbetning och reflektion kring värderingar, förhållningsätt och eget agerande. För detta vill vi att

- 75 % av alla Equmenias ledare ska ha gått kurs i Trygga Möten.
- Att 50 församlingarna har aktualiserat frågan med utgångspunkt i Trygga Möten, de ekumeniska riktlinjerna och Trygga tillsammans.
- Att de ekumeniska riktlinjerna (när de är uppdaterade) skickas till samtliga församlingar, tillsammans med ett samtalsmaterial som ska tas fram.

- **Utbildning**

- Att samtliga utbildningar vid Equmeniakyrkans och Equmenias skolor, som utbildar till ledarskap inom Equmeniakyrkan och Equmenia, ska innehålla moment som aktualiserar Equmeniakyrkans och Equmenias arbete mot övergrepp samt ger de studerande hjälp att förebygga övergrepp och hantera misstanke om övergrepp.
- Ett fortbildningstillfälle för anställda vid Equmeniakyrkan och Equmenias nationella och regionala kanslier och närliggande organisationer (ex folkhögskolor och THS) har genomförts.

- Utreda möjligheten att begära in registerutdrag vid antagning som pastors- eller diakonkandidat

- Ett resursteam utses (se nedan).

Resursteam

Missionskyrkan hade, i samarbete med Baptistsamfundet och Metodistkyrkan, ett antal personer utsedda som kontaktpersoner. Dessa kontaktpersoner var möjliga att kontakta om man hade blivit utsatt för övergrepp inom en församling eller Equmeniaförenings verksamhet. Dessa blev aldrig/ytterst sällan kontaktade. Däremot användes några av dem som råd och stöd för bl a distriktsföreståndare för att hantera fall av övergrepp.

Vi vill därför att en grupp utses som kan finnas till hands för t ex regionala kyrkoledare till hjälp att hantera övergrepp som skett i en församling. Resurspersonerna kan även finnas till hands för ledare, de som blivit utsatta för övergrepp i församling/förening eller för annan form av enklare stöd.

Resurspersonen ska ha rollen av att vara någon "utanför" som kan ge visst råd och stöd.

Resurspersonerna har inget ansvar att vare sig gripa in i eller lösa den akuta situationen eller vara terapeut för inblandade. Resursteamet ska bestå av 5 – 7 personer och utses med lämplig regional samordning. Resursteamet möts initialt för introduktion och kan sedan bjudas samman med gles regelbundenhet, ex vartannat år.

Avslutning

Det är inte ovanligt att den som utsatts för sexuella övergrepp i en värdebaserad miljö (som kyrkan, politiken eller idrottsföreningen) upplever sig dubbelt utsatt. Först genom själva övergreppet och sedan genom att inte bli trodd, då förövaren ofta är någon som många har positiva erfarenheter av och inte kan tro att hen är kapabel till övergrepp. Själva övergreppet i en kyrklig miljö, kan dessutom av förövaren ha getts en klang av andlighet (det måste vara Guds vilja att vi känner så här, etc.), vilket kan göra att övergreppet går ännu djupare och inte bara berövar den utsatte tilliten till kyrkan, utan berövar hen hela tron. Det är därför av yttersta vikt att vi hanterar detta på ett klokt, varmt, inkännande och stöttande sätt gentemot både den utsatte och förövaren. Vi blir bättre på detta om vi har handlingsplaner och riktlinjer som är välkända för alla inblandande innan övergrepp sker⁹.

Riktlinjer fastställs av kyrkoledare och generalsekreterare och delges respektive styrelse. Riktlinjerna är av långsiktig karaktär, men uppdateras årligen för att på så sätt vara ett levande och aktuellt dokument.

⁹ Se bl. a. *Det som ikke skulle skje*, Gyldendal, 2015